

Warszawa, 11.08.2009r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich
RPO-628659-V-DZ/09

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Naczelny Sąd Administracyjny
Izba Ogólnoadministracyjna

Wniosek

Rzecznika Praw Obywatelskich

Na podstawie art. 264 § 2 w związku z art. 15 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002r.
- Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. Nr 153, poz. 1270 ze zm.) w
związku z ujawnionymi rozbieżnościami w orzecznictwie sądów administracyjnych

wnoszę o

rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego:

v

Czy do podpisania urzędowego formularza, o jakim mowa w § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępnienia urzędowego formularza wniosku o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz sposobu dokumentowania stanu majątkowego, dochodów lub stanu rodzinnego wnioskodawcy (Dz.U. Nr 227, poz. 2245) uprawniony jest również pełnomocnik strony ?

UZASADNIENIE

I. W orzecznictwie sądów administracyjnych ujawniły się rozbieżności dotyczące tego, czy pełnomocnik strony może podpisać urzędowy formularz wniosku o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Naczelny Sąd Administracyjny oraz wojewódzkie sądy administracyjne zajmowały stanowisko, zgodnie z którym pełnomocnik nie może podpisać się w imieniu swojego mocodawcy pod sporządzonym formularzem o przyznaniu prawa pomocy, gdyż dane zawarte w formularzu stanowią oświadczenie wiedzy, a składając podpis pod takim formularzem strona jednocześnie oświadcza, że znana jest jej sankcja karna grożąca za podawanie nieprawdziwych danych lub zatajenie prawdy. Zagrożenie odpowiedzialnością karną a więc odpowiedzialnością o charakterze indywidualnym, decydowało - zdaniem sądów - o konieczności osobistego podpisania przez stronę formularza o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu sądownoadministracyjnym.

W postanowieniu z dnia 10 września 2008r. (sygn.akt II GZ 214/08, Baza orzeczeń NSA) Naczelny Sąd Administracyjny oddalił zażalenie na postanowienie wojewódzkiego sądu administracyjnego o pozostawieniu bez rozpoznania wniosku o przyznanie prawa pomocy, podpisanego przez pełnomocnika strony, podzielając pogląd sądu I instancji, iż wniosek o przyznanie prawa pomocy jest oświadczeniem wiedzy, a nie woli, a oświadczenia w nim zawarte składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej i dlatego wniosek taki musi być podpisany przez samą stronę.

W uzasadnieniu tego postanowienia Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że umieszczenie na formularzu wniosku o przyznanie prawa pomocy oświadczenia o znajomości treści art. 233 § 1 Kodeksu karnego statuującego przestępstwo fałszywych zeznań nie może być podpisane przez pełnomocnika. Przestępstwo określone w art. 233 k.k. jest przestępstwem indywidualnym, o określonym kręgu podmiotów, których dotyczy, wyczerpująco wskazanych w tym przepisie. Oświadczenie o treści wskazanej we wniosku o przyznanie prawa pomocy nie może być podpisane przez pełnomocnika, albowiem odpowiedzialność karna odnosić się może tylko do indywidualnie określonego (wskazanego) podmiotu, a nie do jego przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika. Podpis pod wnioskiem o przyznanie prawa pomocy stanowi jednocześnie potwierdzenie znajomości treści art. 233 § 1 k.k. przez osobę go podpisującą co czyni ją równocześnie odpowiedzialną karnie w przypadku wypełnienia znamion przestępstwa określonego w cyt. artykule, czyli składania fałszywych zeznań. W granicach pełnomocnictwa udzielonego przez osobę prawną pełnomocnikowi nie ma miejsca na złożenie oświadczenia o podleganiu

odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań przez pełnomocnika. Treść art. 233 § 1 k.k. dotyczy osoby prawnej bezpośrednio, a nie jej pełnomocnika. Przepis określony w art. 233 § 1 k.k. jest przestępstwem formalnym, a więc dokonany w momencie złożenia fałszywego zeznania lub oświadczenia bądź w momencie zatajenia przez składającego zeznanie (oświadczenie) prawdy. Czyn sprawcy polega na podaniu wiadomości fałszywej (działanie) lub zatajeniu wiadomości prawdziwej (zaniechanie) - A. Barczak-Oplustil, G. Bogdan, Z. Ćwiakalski, M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Rodzynkiewicz, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll - Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 117-277 k.k., Zakamycze 2006, wyd. II. Wypełnienie znamion art. 233 § 1 Kodeksu karnego nie może zostać dokonane przez przedstawiciela skarżącego (pełnomocnika) a jedynie przez samą osobę prawną - przez uprawnione do jej reprezentacji organy. Co za tym idzie przedmiotowe oświadczenie o treści wskazanej we wniosku o przyznanie prawa pomocy mogą podpisać jedynie prawidłowo umocowani przedstawiciele strony (osoby upoważnione do reprezentacji osoby prawnej). Pełnomocnik skarżącej nie jest podmiotem przestępstwa z art. 233 § 1 Kodeksu karnego.

W postanowieniu z dnia 5 maja 2008r. (sygn.akt I FZ 187/08, Baza orzeczeń NSA) Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że przepis art. 252 § 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270 ze zm.) stanowi, iż wniosek o przyznanie prawa pomocy składa się na urzędowym formularzu według ustalonego wzoru. Według art. 252 § 1 wspomnianej ustawy, wniosek taki powinien zawierać oświadczenie strony obejmujące dokładne dane o stanie majątkowym i dochodach, a w wypadku osoby fizycznej dokładne dane o stanie rodzinnym. Sąd zauważył również, że rubryka 14 formularza PPPr przeznaczona została wyłącznie dla osoby lub osób wnoszących wymienionych w rubryce nr 2 (załącznik nr 2 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępnienia urzędowego formularza wniosku o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz sposobu dokumentowania stanu majątkowego, dochodów lub stanu rodzinnego wnioskodawcy). A zatem pełnomocnik nie może działać w imieniu strony.

Podobne stanowisko dotyczące obowiązku podpisania wniosku o przyznanie prawa pomocy przez samą stronę, a nie przez jej pełnomocnika zostało wyrażone w postanowieniu NSA z dnia 25 września 2008r. (sygn.akt I OZ 710/08, Baza orzeczeń NSA),

II. Obok wyżej przedstawionego poglądu, w orzecznictwie sądów administracyjnych zaprezentowane zostało również stanowisko odmienne, zgodnie z którym nie ma przeszkód

prawnych, aby urzędowy formularz o przyznanie prawa pomocy mógł podpisać również pełnomocnik strony.

W postanowieniu z dnia 20 maja 2008 r. (sygn.akt I FZ 12/08, opubl. w OSP z 2009r nr 5, poz.51, glosa aprobująca: A.Skoczylas, P.Wiliński) Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że do podpisania urzędowego formularza, o jakim mowa w § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępnienia urzędowego formularza wniosku o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz sposobu dokumentowania stanu majątkowego, dochodów lub stanu rodzinnego wnioskodawcy uprawniony jest również pełnomocnik strony.

W uzasadnieniu tego postanowienia NSA wyjaśnił, że problematyka związana z podpisywaniem się przez pełnomocnika w imieniu swojego mocodawcy pod szeroko rozumianym "oświadczeniem wiedzy" stanowiła od wielu lat przedmiot rozważań zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie. Sądy administracyjne na tle różnych spraw wielokrotnie wypowiadały się co do możliwości składania przez pełnomocnika oświadczeń wiedzy w zastępstwie mocodawcy, w tym również w kwestii związanej z podpisaniem wniosku o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Ustawa - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi w art. 34 stanowi, że strony i ich organy lub przedstawiciele ustawowi mogą działać przed sądem osobiście lub przez pełnomocników. Z kolei w art. 36 tego Prawa został ustalony zakres pełnomocnictwa. Przepisy tej ustawy w przypadku umocowania ogólnego, nie przewidują szczególnych ograniczeń w czynnościach procesowych podejmowanych przez pełnomocnika w toku postępowania sądownoadministracyjnego. Ustawodawca nie posłużył się bowiem tezą znaną choćby postępowaniu administracyjnemu, że strona może działać przez pełnomocnika, chyba że charakter czynności wymaga jej osobistego działania (art. 32 k.p.a.).

NSA zauważył również, że treść wspomnianego formularza nie nakazuje złożenia podpisów osobiście przez stronę. Przepisy art. 252-257 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi wskazują na formę, w jakiej strona powinna złożyć wniosek o przyznanie prawa pomocy. Z treści przywołanych przepisów wynika, że ów wniosek należy złożyć na urzędowym formularzu, którego wzór określają przepisy wykonawcze wspomnianego rozporządzenia. W przypadku osoby prawnej jest to formularz o symbolu PPPr, zaś fizycznej - PPPf. Przy czym do złożenia podpisu pod formularzem zobligowana jest "osoba wnosząca". Nie budzi najmniejszych wątpliwości, że wniosek o prawo pomocy może wnieść w imieniu strony również jej pełnomocnik.

Zdaniem NSA, z powyższego wynika, że zarówno przepisy ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, jak i powołanego rozporządzenia, nie obligują strony do osobistego podpisywania urzędowego formularza.

NSA wskazał również, że obowiązek osobistego podpisywania urzędowego formularza przez stronę mógłby wynikać ewentualnie z okoliczności, że osoba podpisująca wniosek będzie ponosić odpowiedzialność karną za podawanie nieprawdziwych danych lub zatajenie prawdy. Artykuł 233 § 6 k.k. przewiduje odpowiednią sankcję za tego rodzaju czyn. Przepis ten stanowi, że "przepisy § 1-3 oraz 5 stosuje się odpowiednio do osoby, która składa fałszywe oświadczenia, jeżeli przepis ustawy przewiduje możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej". Należy jednak mieć na uwadze, że zgodnie z art. 42 ust. 1 Konstytucji "odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Zasada ta nie stoi na przeszkodzie ukaraniu za czyn, który w czasie jego popełnienia stanowił przestępstwo w myśl prawa międzynarodowego". Przepis ten wyraża zasadę, że zakaz albo nakaz obwarowany sankcją karną powinien być sformułowany w sposób precyzyjny i ścisły (por. J. Warylewski: Zasady techniki prawodawczej. Komentarz do rozporządzenia, Warszawa 2003, s. 326). Jest to jedna z podstawowych zasad prawa karnego, której obowiązywanie w demokratycznym państwie prawnym nie budzi wątpliwości. Zasada ta (*nullum crimen sine lege certa*) wraz z pozostałymi podstawowymi regułami prawa karnego służy, na co powszechnie zwraca się uwagę w doktrynie, gwarancji ochrony prawnej jednostek przed arbitralnością oraz nadużyciami ze strony organów władzy publicznej, w tym "dowolnością orzekania i sposobu wykonywania następstw czynów zabronionych, niewspółmierności tych następstw do winy i karygodności czynu" (por. K. Buchała, A. Zoll: Polskie prawo karne, Warszawa 1995, s. 50-51; L. Kubicki: Nowa kodyfikacja karna a Konstytucja RP, "Państwo i Prawo" 1998, z. 9-10, s. 25; B. Kunicka-Michalska, w: Kodeks karny - część ogólna. Komentarz, Warszawa 1999, s. 58).

Zdaniem NSA, treść art. 233 § 6 k.k. wyraźnie wskazuje, że nie wystarczy, aby dla przypisania odpowiedzialności karnej w toku prowadzonego postępowania sądowoadministracyjnego kodeks karny przewidywał sankcję za podawanie nieprawdziwych danych lub zatajenia prawdy. Istotne jest bowiem, aby przepisy ustawy, na gruncie której prowadzone było postępowanie, przewidywały możliwość złożenia oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej. Tymczasem przepisy ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi w żadnym punkcie nie przewidują takiej możliwości. Gdyby jednak przyjąć, że przez "przepisy ustawy" należy rozumieć zarówno przepis samej ustawy, jak również przepis

rozporządzenia ją wykonującego, to należałoby ocenić, czy odpowiednie rozporządzenie wykonawcze zostało wydane zgodnie z ustawą

NSA podkreślił, że sąd może w toku rozpoznawania sprawy oceniać, czy przepisy rozporządzenia są zgodne z przepisami ustawy. Uprawnienie każdego sądu rozpoznającego sprawę do oceny, czy określone przepisy rozporządzenia są zgodne z ustawą, było i jest przyjmowane zarówno w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego, jak i Naczelnego Sądu Administracyjnego. Stanowisko Trybunału Konstytucyjnego w tym względzie najdobitniej zostało wyrażone w postanowieniu z 13.1.1998 r., U 2/97 (OTK 1998, nr 1, poz. 4), w którym Trybunał stwierdził, że ocena konstytucyjności i legalności przepisu rangi podustawowej może być dokonana przez sąd rozpatrujący sprawę indywidualną w której przepis ten może być zastosowany. Na gruncie nowej Konstytucji nie uległa bowiem zmianie kompetencja sądów do incydentalnej kontroli tych wszystkich przepisów, które są usytuowane poniżej ustawy (wyrok składu 7 sędziów NSA z dnia 16 stycznia 2006 r., sygn.akt I OPS 4/95). Stwierdzenie przez sąd niezgodności przepisu aktu wykonawczego z ustawą jest podstawą do odmowy zastosowania zakwestionowanego przepisu w toku rozpoznawania określonej sprawy, pomimo że formalnie przepis ten pozostaje w systemie prawnym.

W ocenie NSA, ustawa - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi w przepisach zawierających delegację ustawową tj. w art. 256, nie zawiera wytycznych do określenia w drodze rozporządzenia w treści urzędowego formularza, o którym mowa w art. 252 § 2 tej ustawy, stosownego oświadczenia odnośnie do art. 233 k.k. Powoduje to, że umieszczenie w treści formularzy PPPf i PPPr, stanowiących załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępnienia urzędowego formularza wniosku o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz sposobu dokumentowania stanu majątkowego, dochodów lub stanu rodzinnego wnioskodawcy, obowiązku złożenia przez wnioskodawcę oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej, wychodzi poza przedmiot delegacji ustawowej, a tym samym stoi w sprzeczności z przepisami Konstytucji. A zatem, w zakresie w jakim przewiduje dla osoby podpisującej się na formularzu odpowiedzialność karną z tytułu art. 233 k.k., powinien być pominięty przez Sąd pierwszej instancji. Powyższe oznacza również w konsekwencji, że skoro zagrożenie sankcją karną za podpisanie formularza nie istnieje, to brak przeszkód, aby mógł go podpisać również pełnomocnik strony. Podanie nieprawdziwych danych lub zatajenie prawdy może zatem co najwyżej doprowadzić do niedania wiary danym zawartym w formularzu, a tym samym wydania postanowienia o odmowie przyznania prawa pomocy, ewentualnie do uchylenia wydanego

postanowienia o udzieleniu prawa pomocy (art. 263 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi).

III. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich na poparcie zasługuje drugie z przedstawionych wyżej stanowisk wraz z argumentacją przedstawioną przez Naczelnego Sąd Administracyjny w uzasadnieniu postanowienia z dnia 20 maja 2008 r. (sygn.akt I FZ 12/08).

Instytucja prawa pomocy stanowi jedną z gwarancji realizacji konstytucyjnej zasady prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Trybunał Konstytucyjny podnosił, że w doktrynie i orzecznictwie podkreśla się, iż przy generalnej zasadzie odpłatności wymiaru sprawiedliwości, możliwość zwolnienia od kosztów sądowych ma istotne znaczenie dla zapewnienia stronom (podmiotom prawnym) dostępu do sądu dla realizacji ochrony ich praw (zob. wyrok z 7 września 2004 r. o sygn. P 4/04; OTK ZU nr 8/A/2004, poz. 81). Zwolnienie z kosztów gwarantuje uzyskanie ochrony sądowej podmiotom gorzej sytuowanym, dla których poniesienie kosztów w całości, a nawet w części, nie jest możliwe bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania (H. Ciepła [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, pod. red. K. Piaseckiego, t. I, Warszawa 2001, s. 515). W wyroku z dnia 2 lipca 2003 r. (sygn. akt K 25/01, OTK z 2003 r. Nr 6/A, poz. 60) Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż unormowania dotyczące kosztów postępowania (w tym ich wysokości, zasad ich ponoszenia przez strony oraz odstępstw od tych zasad) są ściśle związane z realizacją konstytucyjnych reguł porządku prawnego, które gwarantują skuteczną ochronę praw jednostek przez dostęp do sądu.

Z tego względu wykładni przepisów regulujących omawianą instytucję należałoby dokonywać mając na uwadze konieczność zapewnienia realizacji konstytucyjnej zasady prawa do sądu (uchwała NSA z dnia 21 kwietnia 2008r. sygn.akt I OPS 1/08, LEX nr 364565).

W rozpatrywanej sprawie przyjęcie wykładni, zgodnie z którą pełnomocnik nie jest uprawniony do podpisania wniosku strony o przyznanie prawa pomocy, utrudnia dostęp do drogi sądowej zwłaszcza w tych przypadkach, gdy strona nie ma możliwości osobistego podpisania takiego wniosku (np. z powodu tymczasowego aresztowania)

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich analiza uregulowań prawnych obowiązujących w zakresie przyznawania prawa pomocy w postępowaniu sądownoadministracyjnym prowadzi do wniosku, że nie ma podstaw prawnych umożliwiających pociągnięcie do odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywych oświadczeń w takim postępowaniu.

Zgodnie z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego

popęłnienia. Przepis ten określa fundamentalną zasadę *nullum crimen sine lege*. W świetle tej zasady niedopuszczalne jest pociąganie do odpowiedzialności karnej za czyn, który w chwili jego popełnienia nie stanowił przestępstwa. Zasada ta, jako podstawowy warunek odpowiedzialności karnej, została także określona w art. 1 § 1 k.k.

Stosownie do art. 233 § 6 k.k. przepisy § 1-3 oraz 5 tego artykułu stosuje się odpowiednio do osoby, która składa fałszywe oświadczenie, jeżeli przepis ustawy przewiduje możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej. Wynika stąd, że przestępstwem jest złożenie fałszywego oświadczenia, na przykład w kwestionariuszach lub formularzach. Warunkiem jednak odpowiedzialności za złożenie fałszywego oświadczenia jest, by przepis odpowiedniej ustawy przewidywał możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej.

Ustawa - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi nie zawiera przepisu określającego odpowiedzialność karną na zasadach wskazanych w art. 233 § 6 k.k. W treści formularza wniosku o przyznanie prawa pomocy, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępnienia urzędowego formularza wniosku o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz sposobu dokumentowania stanu majątkowego, dochodów lub stanu rodzinnego wnioskodawcy, wydanego na podstawie art. 252 § 2 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, w punkcie 12 (PPP) lub 13 (PPF) zawarte jest jedynie oświadczenie o znajomości treści art. 233 § 1 k.k. Nie można zatem uznać, że takie uregulowanie spełnia warunek przewidziany w art. 233 § 6 k.k., co pozwalałoby na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej za podanie fałszywych danych w oświadczeniu.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich wątpliwości może budzić także zasadność umieszczenia na formularzu wniosku o przyznanie prawa pomocy oświadczenia o znajomości treści art. 233 § 1 k.k. Zgodnie z wymienionym przepisem, dopuszcza się fałszywych zeznań ten, kto składając zeznania mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę. Przestępstwo określone w art. 233 k.k. może występować w trzech postaciach:

- a) złożenie fałszywych zeznań (art. 233 § 1),
- b) przedstawienie fałszywej opinii lub tłumaczenia (§ 4),
- c) złożenie fałszywego oświadczenia (§ 6).

W doktrynie podkreśla się, że sprawcą przestępstwa określonego w art. 233 § 1 k.k. może być tylko osoba występująca w charakterze świadka. (Komentarz do art. 233 kodeksu karnego (Dz.U.97.88.553), [w:] A. Barczak-Oplustil, G. Bogdan, Z. Ćwiąkalski, M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Rodzynkiewicz, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 117-277 k.k., Zakamycze, 2006, wyd. II.). Nie można zaś uznać, że strona składająca wniosek o przyznanie prawa pomocy, jak również składający taki wniosek w imieniu strony jej pełnomocnik, występują w postępowaniu sądowoadministracyjnym w charakterze świadka.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich przeszkodą do uznania dopuszczalności podpisania formularza wniosku o przyznanie prawa pomocy przez pełnomocnika strony nie może być również okoliczność, że rubryka 14 formularza PPPr i rubryka 15 formularza PPF przeznaczona została dla osoby lub osób wnoszących wymienionych w rubryce nr 2. Przepisy ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, w przypadku umocowania ogólnego, nie przewidują szczególnych ograniczeń w czynnościach procesowych podejmowanych przez pełnomocnika w toku postępowania sądowoadministracyjnego. Zgodnie z art. 34 tej ustawy, strony i ich organy lub przedstawiciele ustawowi mogą działać przed sądem osobiście lub przez pełnomocników. Z kolei w art. 36 wspomnianej ustawy został ustalony zakres pełnomocnictwa. Pozwala to uznać, że pełnomocnik również może podpisać wniosek o przyznanie stronie prawa pomocy w postępowaniu sądowoadministracyjnym.

W związku z przedstawionymi wyżej rozbieżnościami w orzecznictwie sądów administracyjnych oraz faktem, że problematyka objęta wnioskiem dotyczy sfery praw obywateli, Rzecznik Praw Obywatelskich uznał za konieczne przedstawienie niniejszego zagadnienia do rozstrzygnięcia przez poszerzony skład Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich